

Державна служба статистики України

ЗАТВЕРДЖЕНО

**Наказ Державної служби
статистики України
18.08.2014 № 241**

**Із змінами, затвердженими
наказами Держстату
від 21.07.2015 № 173 і
від 18.07.2016 № 117**

**МЕТОДОЛОГІЧНІ ПОЛОЖЕННЯ
ДЕРЖАВНОГО СТАТИСТИЧНОГО СПОСТЕРЕЖЕННЯ
«ОБСТЕЖЕННЯ ПІДПРИЄМСТВ
ІЗ ПИТАНЬ СТАТИСТИКИ ПРАЦІ»**

Державна служба статистики України

Відповідальний за випуск – директор департаменту статистики праці
Сеник І.В.

Методологічні положення державного статистичного спостереження «Обстеження підприємств із питань статистики праці» (далі – Методологічні положення ОПСП) описують головні положення, правила та методи, які використовуються для проведення зазначеного обстеження, розробки та поширення його результатів.

Методологічні положення ОПСП призначені для використання працівниками органів державної статистики всіх рівнів, а також можуть бути корисними для міністерств, інших органів виконавчої влади, фахівців державних, громадських, наукових організацій та установ, інших зацікавлених користувачів.

Методологічні положення ОПСП підготували фахівці департаменту статистики праці Державної служби статистики України:

Сеник І.В. – директор департаменту статистики праці;

Бочкарьова Т.В. – заступник директора департаменту – начальник відділу статистики оплати праці;

Усик Н.О. – головний спеціаліст-економіст відділу статистики оплати праці;

за участю фахівців Інституту демографії та соціальних досліджень імені М.В. Птухи НАН України д.е.н. В.Г. Саріогло, к.е.н. Г.І. Терещенко.

Методологічні положення ОПСП схвалено Комісією з питань удосконалення методології та звітної документації Державної служби статистики України (протокол від 20.06.2014 № 6).

Зміни до Методологічних положень ОПСП схвалено Комісією з питань удосконалення методології та звітної документації Державної служби статистики України (протокол від 26.06.2015 № 7).

Зміни до Методологічних положень ОПСП схвалено Комісією з питань удосконалення методології та звітної документації Державної служби статистики України (протокол від 17.05.2016 №).

Державна служба статистики України

вул. Шота Руставелі, 3, м. Київ, 01601, Україна

<http://www.ukrstat.gov.ua>

- телефони: (044) 287-24-22
- факс: (044) 235-37-39
- електронна пошта: office@ukrstat.gov.ua

Зміст

	Стор.
Передмова	4
Визначення термінів і основних понять	5
1. Загальні положення.....	7
2. Основні методологічні принципи ОПСП.....	8
2.1. Мета й основні характеристики	8
2.2. Програма та статистичний інструментарій	10
2.3. Сукупність звітних одиниць	11
2.4. Послідовність робіт щодо збору й обробки даних.....	12
3. Оцінювання показників та поширення результатів ОПСП	14
3.1. Оцінювання показників за результатами обстеження.....	14
3.2. Статистичні продукти та способи поширення статистичної інформації.....	15
4. Оцінювання якості ОПСП.....	16
5. Збереження конфіденційності інформації ОПСП.....	17
Література.....	19
Додатки.....	21

Передмова

Методологічні положення державного статистичного спостереження «Обстеження підприємств із питань статистики праці» підготовлено з метою визначення програми, організаційно-методологічних основ проведення робіт щодо збору, обробки та поширення інформації, отриманої за результатами державного статистичного спостереження.

Ці Методологічні положення є складовою статистичних метаданих державного статистичного спостереження «Обстеження підприємств із питань статистики праці». Зокрема, питання формування вибіркової сукупності, оцінювання показників та розрахунку характеристик надійності оцінювання показників за результатами спостереження висвітлено у відповідних методиках, методологію визначення та розрахунку основних показників викладено в інструкціях зі статистики кількості працівників, зі статистики заробітної плати та щодо заповнення відповідних форм.

Методологічні положення ОПСП містять опис основних характеристик, програми та інструментарію, принципів формування сукупності звітних одиниць для його проведення, основних етапів збору і обробки інформації, оцінювання його якості.

Методологічні положення ОПСП складаються зі змісту, передмови, п'яти розділів, переліку використаної літератури і додатків.

Визначення термінів і основних понять

Для цілей цих Методологічних положень терміни вживаються у значеннях, визначених Глосарієм до плану статистичного спостереження [7] та Положенням про Реєстр статистичних одиниць [17], а також у такому значенні:

Вибіркова сукупність (вибірка) – сукупність статистичних одиниць, відібраних за певними правилами з генеральної сукупності для проведення статистичного спостереження. Вибірка повинна бути репрезентативною, тобто повно й адекватно відбивати властивості та пропорції генеральної сукупності.

Генеральна сукупність – сукупність усіх активних статистичних одиниць, характеристики яких планується вивчати й досліджувати і щодо яких буде зроблено узагальнення, ґрунтуючись на вибірці. Для вибіркового спостереження генеральною сукупністю є вся сукупність наявних об'єктів, із яких тим чи іншим чином формують вибірку сукупність.

Звітна (облікова) одиниця (респондент статистичного спостереження) – статистична одиниця, від якої отримують інформацію під час статистичного спостереження.

Класифікаційні ознаки – реквізити суб'єкта щодо його належності до певного виду економічної діяльності, території, організаційно-правової форми господарювання та інше згідно з чинними національними класифікаціями.

Оцінка показника – значення показника для генеральної сукупності, отримане за результатами вибіркового спостереження.

Реєстр статистичних одиниць (РСО) – автоматизована інформаційна система, призначена для збирання, накопичення, захисту, опрацювання, поширення, використання та зберігання даних щодо статистичних одиниць.

Ротація звітних одиниць вибірки – заміна частини діючої вибіркової сукупності за розробленими схемами при реалізації чергових раундів вибіркового обстеження, яке проводиться на постійній основі.

Перелік скорочень

ГУРС	Головне управління регіональної статистики
ДССУ	Державна служба статистики України
ЄДРПОУ	Єдиний державний реєстр підприємств та організацій України – складова Статистичного реєстру підприємств
КВЕД	Класифікація видів економічної діяльності
КЕОІ	Комплекс електронної обробки інформації
ОПСП	Обстеження підприємств із питань статистики праці
РСО	Реєстр статистичних одиниць
СРП	Статистичний реєстр підприємств – складова РСО
ТОД	Територіальні органи Держстату
Р(М)ВС	Районний (міський) відділ статистики

1. Загальні положення

Ці Методологічні положення описують мету й основні характеристики державного статистичного спостереження «Обстеження підприємств із питань статистики праці» (далі – ОПСП), систему статистичних показників (вхідних та основних вихідних), загальні принципи та критерії формування й актуалізації сукупності звітних одиниць, основні методи організації та проведення спостереження, а також розробки й поширення його результатів.

Методологічні положення ґрунтуються на нормах Господарського кодексу України [1], Цивільного кодексу України [2], законів України «Про державну статистику» [4], «Про інформацію» [5], «Про державну реєстрацію юридичних осіб та фізичних осіб-підприємців» [3], Указу Президента України від 06.04.2011 № 396/2011 «Про Державну службу статистики України» [25], постанови Кабінету Міністрів України від 22.01.1996 № 118 (у редакції постанови Кабінету Міністрів України від 22.06.2005 № 499) «Про затвердження Положення про Єдиний державний реєстр підприємств та організацій України» [20], наказів Держкомстату від 21.12.2009 № 481 «Про затвердження Положення про Реєстр статистичних одиниць та формування основ сукупностей одиниць статистичних спостережень за діяльністю підприємств» [17], від 29.12.2009 № 498 «Про затвердження структури плану статистичного спостереження та глосарія до нього» [7], від 30.11.2011р. № 326 «Про Політику Держкомстату у сфері захисту конфіденційної статистичної інформації» [16] та інших.

У ході розробки або під час перегляду методології, що визначає принципи обробки та публікації статистичних даних, отриманих за результатами проведення ОПСП, важливим є дотримання загально визнаних міжнародних стандартів. Сучасні міжнародні рекомендації зі статистики праці викладені, зокрема, у Конвенції МОП № 160 «Про статистику праці» [11], Рекомендації МОП зі статистики праці № 170 1985р. [21], резолюціях Міжнародних конференцій статистиків праці, що відносяться до інтегрованої системи статистики заробітної плати, вимірювання неповної зайнятості та неповного використання робочої сили, статистики робочого часу, статистики колективних договорів [22] тощо.

Відповідно до Стратегії розвитку державної статистики на період до 2017 року, затвердженої розпорядженням Кабінету Міністрів України від 20.03.2013 № 145-р [24], постійно здійснюються заходи з гармонізації національної статистичної методології з європейськими та міжнародними стандартами.

Україна, як і кожна країна, яка ратифікувала Конвенцію МОП 1985р. № 160 про статистику праці (далі – Конвенція), зобов'язана регулярно збирати, здійснювати обробку та публікацію основних статистичних даних з праці. Положеннями Конвенції визначено перелік даних з метою охоплення таких розділів, як зайнятість, зокрема неповна зайнятість, середній рівень оплати праці, фактично відпрацьований та оплачений час, структура та розподіл заробітної плати, вартість робочої сили тощо.

Тому програма ОПСП та методологія визначення показників статистики заробітної плати та робочого часу розроблені з урахуванням вимог міжнародних стандартів, що забезпечує їх співставлення з іншими країнами світу. Результати спостереження відповідають потребам основних національних користувачів, а його організаційна та методологічна база – національній законодавчо-нормативній базі у сфері оплати праці.

Базуючись на міжнародних стандартах у галузі статистики та практичному досвіді країн Європейського Союзу, спільно з Інститутом демографії та соціальних досліджень НАН України було розроблено та застосовано науково обґрунтовані методичні засади формування сукупності звітних одиниць спостереження для організації проведення ОПСП.

Починаючи з 2010 року, для проведення ОПСП було запроваджено вибіркового метод обстеження. Реалізація цього заходу мала на меті насамперед зменшення навантаження на укладачів звітності (респондентів) та скорочення витрат на її збір і розробку до таких обсягів, які б забезпечували достатню надійність вихідних даних.

Для підвищення якості даних ОПСП, а також для зменшення навантаження на респондентів проводиться перевірка наявності та доступності альтернативних джерел даних, які можуть бути використані при організації та проведенні спостереження [4]. Вибір джерел даних здійснюється з урахуванням їхньої якості.

До процесу оцінювання якості ОПСП також залучається широке коло користувачів шляхом проведення опитувань.

Основними споживачами інформації, отриманої за результатами державного статистичного спостереження ОПСП, є органи державної влади всіх рівнів, органи місцевого самоврядування, профспілки, організації роботодавців, науково-дослідні інститути, навчальні заклади, засоби масової інформації, громадськість. Статистична інформація надається й міжнародним користувачам: Міжнародній організації праці (МОП), Статистичній службі Європейської Комісії (Євростат), Міжнародному валютному фонду (МВФ), іншим міжнародним організаціям.

Відповідно до Закону України «Про державну статистику» [4] органи державної статистики забезпечують умови рівного доступу до статистичної інформації для юридичних і фізичних осіб.

2. Основні методологічні принципи ОПСП

2.1. Мета й основні характеристики

Метою проведення ОПСП є отримання за визначеними розрізами якісних даних щодо кількості працівників, руху кадрів, відпрацьованого часу, фонду оплати праці та його структури, розподілу працівників за розмірами заробітної плати, укладання колективних договорів та витрат на утримання робочої сили й інших виплат, що не входять до складу фонду оплати праці.

Основними принципами організації спостереження є забезпечення:

- 1) порівняння даних щодо кількості працівників та фонду оплати їхньої праці, руху кадрів та використання робочого часу в динаміці;
- 2) можливості узгодження й об'єднання даних з інформацією з інших джерел (адміністративними даними, фінансовою звітністю);
- 3) узагальнення даних за місцем здійснення діяльності одиниці спостереження (місце прикладання праці працівників).

Результатом проведення спостереження є первинна й узагальнена інформація, яку використовують для відстеження обсягів і динаміки основних показників щодо кількості та заробітної плати працівників, руху кадрів, використання робочого часу та розподілу працівників за рівнем заробітної плати як у цілому по країні, так і в розрізі регіонів, міст (районів) та видів економічної діяльності, а також визначення темпів зростання (зменшення) розмірів заробітної плати та кількості працівників.

Державне статистичне спостереження «Обстеження підприємств із питань статистики праці» має такі основні характеристики:

- **Вид державного статистичного спостереження:**
за ступенем охоплення - несуцільне вибіркове;
за часом реєстрації даних - поточне.
- **Організаційна форма державного статистичного спостереження** - статистична звітність.
- **Спосіб державного статистичного спостереження** - документальний облік.
- **Одиниця державного статистичного спостереження** - місцева одиниця [17]. Для ОПСП місцевими одиницями, з точки зору правового статусу, можуть виступати юридична особа, відокремлений підрозділ юридичної особи, а також структурний підрозділ підприємства.
- **Звітна (облікова) одиниця (респондент державного статистичного спостереження)** - юридична особа та відокремлений підрозділ юридичної особи, які знаходяться на території України.

В окремих випадках звітною одиницею спостереження також може виступати юридична особа, що представляє, крім себе, ще групу юридичних осіб, які при цьому не мають можливості самостійно надавати статистичні звіти. До них відносяться бюджетні установи: дошкільні, загальноосвітні, професійно-технічні навчальні заклади, лікарні, заклади й установи культури (бібліотеки, клуби) тощо. Звіти за ці установи складають і подають до органів державної статистики районні (міські) управління та відділи освіти, охорони здоров'я, культури.

За таким самим принципом сільські та селищні ради складають і подають статистичні звіти за бюджетні установи, які утримуються за рахунок їхніх коштів, зокрема заклади шкільної та позашкільної освіти, охорони здоров'я, культури та інші. Ураховуючи різноманітність діяльності таких бюджетних установ, звітність складається окремо за кожним видом економічної діяльності (на рівні класу за КВЕД).

- **Органи, які здійснюють державне статистичне спостереження:** Держстат, територіальні органи Держстату.
- **Місце проведення державного статистичного спостереження:** усі регіони України.
- **Національні класифікації, що використовуються при проведенні державного статистичного спостереження:** Класифікація видів економічної діяльності; Класифікатор об'єктів адміністративно-територіального устрою України; Класифікація органів державного управління; Статистичний класифікатор організаційних форм суб'єктів економіки; Класифікація інституційних секторів економіки України.

2.2. Програма та статистичний інструментарій

Програма державного статистичного спостереження «Обстеження підприємств з питань статистики праці» включає питання стосовно:

- кількості працівників;
- руху кадрів (кількості прийнятих та вибулих працівників);
- відпрацьованого часу;
- фонду оплати праці та його структури;
- розподілу працівників за розмірами заробітної плати;
- укладання колективних договорів;
- витрат на утримання робочої сили й інших виплат, що не входять до складу фонду оплати праці.

У рамках ОПСП передбачено отримання даних щодо найменування, місцезнаходження (юридичної адреси), адреси здійснення економічної діяльності звітної одиниці (фактичної адреси), основного виду економічної діяльності за КВЕД, а також у разі складання звіту за структурний підрозділ інформації щодо цього підрозділу [9].

За часом реєстрації даних ОПСП є поточним обстеженням та здійснюється за показниками розділу I «Кількість працівників та фонд оплати праці» форми № 1-ПВ (місячна) «Звіт з праці» та форми № 1-ПВ (квартальна) «Звіт з праці» на основі інструкцій та роз'яснень щодо їх заповнення. Два періоди обстеження дають можливість частину показників отримувати на місячній основі, а більш широке їх коло – щоквартально. Окремі блоки питань вивчаються раз на рік.

Форми № 1-ПВ (місячна) та № 1-ПВ (квартальна) містять дані, які відповідають первинним обліковим документам (табелі обліку використання робочого часу, накази про прийняття на роботу, припинення трудового договору, розрахунково-платіжна відомість тощо), а також іншим документам бухгалтерського обліку, фінансової звітності, передбаченим чинним законодавством.

Задля вдосконалення статистичного інструментарію (форм державного статистичного спостереження та інструкцій щодо їх заповнення) й оптимізації звітного навантаження на респондентів ОПСП постійно здійснюється перегляд

зазначеного інструментарію, з урахуванням результатів опитувань респондентів та потреб національних та міжнародних користувачів.

2.3. Сукупність звітних одиниць

Формування сукупності звітних одиниць (респондентів) для проведення ОПСП здійснюється на державному рівні один раз на рік.

Для відбору звітних одиниць як критерій застосовується показник середньої кількості працівників [9]. В ОПСП беруть участь звітні одиниці з середньою кількістю працівників 10 і більше осіб (ураховуючи штатних працівників, сумісників та працюючих за цивільно-правовими договорами). Обстеженню не підлягають звітні одиниці з середньою кількістю працівників менше 10 осіб, фізичні особи-підприємці та наймані у них працівники, що зумовлено міжнародною практикою таких обстежень [14], обмеженнями щодо вартості його проведення та необхідністю скорочення навантаження на респондентів.

З урахуванням міжнародної практики ОПСП організовано на основі комбінованого підходу, за яким респонденти із середньою кількістю працюючих 50 і більше осіб обстежуються на суцільній основі, а із середньою кількістю працівників від 10 до 49 осіб включно – з використанням вибіркового методу [27]. В ОПСП щороку обстежується близько 40 тис. юридичних осіб та відокремлених підрозділів юридичних осіб, при цьому вибірково – близько 10 тис. респондентів, або 10% обсягу вибірки.

З метою кращого охоплення обстеженням генеральної сукупності та зниження звітного навантаження на респондентів із кількістю працівників менше 50 осіб для них в ОПСП реалізується спеціальна схема ротації (заміни) звітних одиниць у вибірці. Використання принципу ротації забезпечує оновлення для кожного року спостереження близько 50% вибіркової сукупності при збереженні незмінною іншої її частини. Це підвищує рівень надійності порівнянь показників у динаміці при скороченні періоду участі респондентів у обстеженні.

ОПСП охоплює всю територію України та всі види економічної діяльності, за виключенням Т «Діяльність домашніх господарств» та У «Діяльність екстериторіальних організацій» (за Національним класифікатором ДК 009:2010 «Класифікація видів економічної діяльності» (КВЕД-2010), який гармонізовано з європейською стандартною класифікацією видів економічної діяльності (NACE rev.2).

Детальну інформацію щодо принципів побудови вибіркової сукупності викладено в Методиці формування вибірки для проведення поточних обстежень підприємств із питань статистики праці, затвердженій наказом Держкомстату від 31.05.2010 № 202.

Принципову схему формування сукупності звітних одиниць ОПСП наведено в додатку 1 до цих Методологічних положень.

У частині суцільного обстеження впродовж звітнього року щомісяця на основі інформації, отриманої під час збирання статистичних даних, здійснюється актуалізація (доповнення) сукупності звітних одиниць. Підставами для внесення змін є демографічні події, що відбулися з одиницями спостереження, зміна класифікаційних ознак та інших характеристик, які є критеріями для формування генеральної сукупності.

До переліку звітних одиниць ОПСП можуть бути додатково включені:

1) новостворені, тобто ті, що утворилися або розпочали діяльність наприкінці попереднього року або на початку звітнього, на яких середня кількість працівників (ураховуючи сумісників та працюючих за цивільно-правовими договорами) відповідає цензу, встановленому для суцільного обстеження;

2) на яких у результаті змін (злиття, розширення діяльності) відбулось збільшення середньої кількості працівників (ураховуючи сумісників та працюючих за цивільно-правовими договорами), при цьому показник становить більше ніж 100 осіб.

Джерелом інформації про зміни кількості працівників юридичних осіб, що не обстежуються в межах ОПСП, можуть бути інші державні статистичні спостереження, адміністративні дані, а також повідомлення самих юридичних осіб.

2.4. Послідовність робіт щодо збору й оброблення даних

На основі затверджених переліків звітних одиниць ОПСП територіальні органи Держстату організують роботу з інформування респондентів про їх залучення до участі в обстеженні. Найчастіше респондентові надсилається повідомлення про участь в ОПСП. Одночасно респонденти забезпечуються звітно-статистичною документацією. Інструментарій надається засобами зв'язку або безпосередньо. Бланки форм та інструкції респонденти також мають можливість отримати з офіційного веб-сайту ДССУ або веб-сайтів ТОД.

Звіти на паперових носіях органи державної статистики отримують за місцем здійснення діяльності юридичної особи (відокремленого підрозділу). Приймання електронних звітів здійснюється відповідно до встановленого порядку у термін, визначений на бланку форми.

Одержану від респондентів первинну інформацію перевіряють на рівні ТОД: проводиться контроль на повноту введення інформації, арифметичний та логічний контроль первинної інформації, контроль взаємозв'язків між показниками різних розділів чи форм, контроль з попереднім періодом. У разі виявлення помилок первинна статистична інформація опрацьовується з респондентами, коригується та заноситься до комплексу електронної обробки інформації (КЕОІ).

Уведення даних, їх оброблення й агрегація здійснюються із застосуванням програмного забезпечення в КЕОІ.

Узагальнення інформації здійснюється на державному рівні.

Первинні дані, які надійшли на державний рівень, також проходять автоматичний контроль та подальші процедури, пов'язані з узагальненням інформації вибіркового обстеження:

- розрахунок системи статистичних ваг для оцінювання показників;
- оброблення причин ненадання відповідей та коригування статистичних ваг для врахування рівня участі звітних одиниць в обстеженні;
- коригування статистичних ваг звітних одиниць для зменшення впливу різких змін їх характеристик на результати обстеження;
- коригування статистичних ваг звітних одиниць для забезпечення узгодженості оцінок основних показників на регіональному рівні;
- контроль якості системи статистичних ваг;
- розповсюдження інформації на генеральну сукупність;
- узагальнення інформації в цілому за визначеними розрізами;
- відправлення узагальненої інформації на регіональний рівень.

Детальну інформацію щодо системи статистичних ваг та методів їх розрахунку наведено в Методиці оцінювання показників за результатами поточних обстежень підприємств із питань статистики праці, затвердженій наказом Держкомстату від 16.03.2011 № 64 [12].

Узагальнення інформації ОПСП виконується шляхом підсумовування первинних даних згідно з передбаченими варіантами угруповань у відповідному КЕОІ. На всіх рівнях обробки інформація узагальнюється відповідно до ознаки території здійснення діяльності одиниці спостереження, тобто за місцем прикладання праці працівників. Після формування електронних зведень формуються вихідні таблиці для державного та регіонального рівнів.

Результати ОПСП формуються у розрізах:

на регіональному рівні: зведена інформація за регіоном у цілому, у розрізі видів економічної діяльності – щомісячно, за організаційно-правовими формами господарювання та за визначеним переліком показників у розрізі адміністративно-територіальних одиниць – щоквартально;

на державному рівні: зведена інформація по країні в цілому, за регіонами, видами економічної діяльності – щомісячно, за організаційно-правовими формами господарювання – щоквартально.

Схему організації робіт щодо збору й оброблення інформації наведено у додатку 2 до цих Методологічних положень.

3. Оцінювання показників та поширення результатів ОПСП

3.1. Оцінювання показників за результатами обстеження

Основними показниками, що оцінюються за результатами ОПСП, є середньооблікова кількість штатних працівників, середньомісячна заробітна плата штатного працівника, відпрацьований час штатним працівником, кількість прийнятих та кількість вибулих працівників.

За результатами обробки первинних даних ОПСП, крім абсолютних показників, розраховуються також відносні величини:

динаміки – характеризують темпи зміни показника у поточному звітному періоді порівняно з попереднім періодом та відповідним періодом попереднього року (наприклад, темпи зростання/зменшення номінальної заробітної плати),

структури – відображають питому вагу певного значення показника у загальному підсумку (наприклад, структура фонду оплати праці),

порівняння – характеризують співвідношення однойменних показників, що стосуються різних об'єктів спостереження (наприклад, співвідношення заробітної плати жінок і чоловіків),

координації – оцінюють співвідношення між окремими складовими одного цілого (наприклад, відношення розміру заробітної плати працівників області до середнього рівня заробітної плати по економіці країни).

Методологію визначення та розрахунку основних показників викладено в інструкціях зі статистики кількості працівників [9], зі статистики заробітної плати [8], щодо заповнення форми державного статистичного спостереження № 1-ПВ (місячна) «Звіт з праці», яку затверджено наказом Держкомстату від 26.10.2009 № 403 та зареєстровано в Міністерстві юстиції 15.12.2009 за № 1211/17227 (зі змінами, внесеними наказом Держстату України від 27.02.2013 № 67), щодо заповнення форми державного статистичного спостереження № 1-ПВ (квартальна) «Звіт з праці», яку затверджено наказом Держкомстату від 26.10.2009 № 404 та зареєстровано в Міністерстві юстиції 15.12.2009 за № 1212/17228 (зі змінами, внесеними наказом Держстату України від 27.02.2013 № 68).

Процес оцінювання показників передбачає розрахунок системи статистичних ваг звітних одиниць і власне розрахунок показників [12]. Близькість оцінки певного показника до реального значення показника характеризує її надійність. Основними показниками, для яких контролюється надійність, є середньооблікова кількість штатних працівників та середня заробітна плата штатного працівника. В ОПСП надійність оцінок показників розраховується у кожному звітному періоді. Отримані оцінки для більшості показників ОПСП є достатньо надійними для національного та регіонального рівнів. Методи визначення рівня надійності оцінок показників для генеральної сукупності за результатами ОПСП викладено у Методиці розрахунку характеристик надійності оцінювання показників за результатами поточних обстежень підприємств із питань статистики праці, яку затверджено наказом Держкомстату від 20.12.2011 № 356 [13].

Ураховуючи рівень надійності оцінок показників для забезпечення правильної їх інтерпретації, розробка та публікація інформації за адміністративно-територіальними одиницями (містами, районами) є обмеженою та здійснюється відповідно до Переліку основних показників соціально-економічного розвитку міст і районів, затвердженого наказом Держкомстату від 09.03.2010 № 107 [15].

3.2. Статистичні продукти та способи поширення статистичної інформації

Відповідно до Закону України «Про державну статистику» [4] поширення статистичної інформації, отриманої за результатами державних статистичних спостережень, здійснюється у зведеному знеособленому вигляді.

Узагальнена статистична інформація за результатами ОПСП оприлюднюється на державному рівні:

в експрес-випусках

«Розподіл працівників за розмірами заробітної плати»,
«Заробітна плата»,

у статистичних бюлетенях

«Кількість, робочий час та оплата праці найманих працівників»,
«Оплата праці та соціально-трудова відносина»,
«Основні макроекономічні показники соціально-економічного розвитку України»,
«Соціально-економічний розвиток України»,
«Соціально-економічний розвиток регіонів України»,
«Регіональний людський розвиток»;

у статистичних збірниках

«Україна в цифрах»,
«Україна»,
«Регіони України»,
«Статистичний щорічник України»,
«Праця України»,
«Соціальні індикатори рівня життя населення»,
«Жінки і чоловіки в Україні»,
«Діти, жінки та сім'я в Україні»,
«Промисловість України»,
«Сільське господарство України»,
«Транспорт і зв'язок України»;

в економічних доповідях

«Про соціально-економічне становище України»,
«Заробітна плата та стан її виплати»,
«Ринок праці»,
«Використання найманої праці на підприємствах»,
«Сільське господарство України»;

на офіційному веб-сайті Держстату

у розділі «Статистична інформація» підрозділі «Демографічна та соціальна статистика» «Ринок праці» «Оплата праці та соціально-трудова відносина»;

у засобах масової інформації.

Найоперативніші підсумки ОПСП щомісячно на 28-29 день після звітнього місяця публікуються у вигляді експрес-випуску «Заробітна плата». Експрес-випуск розміщується на офіційному веб-сайті Держстату (www.ukrstat.gov.ua).

Статистичні публікації та аналітичні матеріали, що стосуються ОПСП, супроводжуються методологічними поясненнями щодо організації збору даних, методів розрахунків і надійності оцінок основних показників.

Терміни підготовки статистичних видань за результатами ОПСП, а також оновлення матеріалів веб-сайту наведено у Плані-графіку оновлення матеріалів веб-сайту Держстату, який розміщено у розділах «Публікації» та «Статистична інформація».

За результатами розробки даних ОПСП органи державної статистики формують архів первинних даних із метою їх збереження та динамічні ряди основних показників (середньооблікова кількість штатних працівників, фонд оплати їхньої праці, відпрацьований час та середня заробітна плата штатного працівника) для забезпечення потреб користувачів.

На запити користувачів статистична інформація надається у паперовому вигляді, на електронних носіях, засобами зв'язку, шляхом безпосереднього виписування в порядку та на умовах, визначених ДССУ.

Для поширення статистичної інформації за результатами ОПСП територіальні органи державної статистики мають власні веб-сайти з відповідними деталізованими регіональними даними.

У разі змін в методології або організації проведення ОПСП на державному та територіальному рівнях організуються тематичні семінари, наради для користувачів, готуються повідомлення для розміщення на офіційному веб-сайті ДСС та у засобах масової інформації.

4. Оцінювання якості ОПСП

Для контролю за якістю ОПСП передбачено підготовку системи звітів з якості. При оцінюванні якості результатів ОПСП використовуються критерії якості Європейської статистичної системи (ЄСС) [26].

За результатами ОПСП формуються три типи звітів:

- стандартний звіт з якості державного статистичного спостереження надає стислі відомості про його якість, складається один раз, оновлюється у разі змін ключових метаданих як для зовнішніх, так і для внутрішніх користувачів статистичної інформації;

- базовий звіт з якості результатів ОПСП інформує користувачів щодо основних критеріїв та індикаторів якості результатів вибіркового обстеження, зокрема відповідність/релевантність, точність/надійність, своєчасність та пунктуальність;

- підсумковий звіт з якості результатів ОПСП надає більш детальну інформацію щодо якості, яка, крім наведених у базовому звіті, містить опис таких критеріїв, як доступність і зрозумілість/ясність, послідовність/узгодженість і зіставність/порівнянність. Як правило,

підсумковий звіт містить також оцінки якості, отримані за результатами опитування користувачів статистичної інформації. За підсумками ОПСП відповідно до Порядку, затвердженого наказом Держкомстату від 28.12.2009 № 497 [19], з метою отримання відомостей про рівень задоволення потреб у статистичній інформації проводяться анкетні опитування користувачів.

Звіти з якості результатів ОПСП готуються департаментом статистики праці та розміщуються на офіційному веб-сайті ДССУ. Результати оцінки якості спостереження також є основою для розробки напрямів його вдосконалення.

Процес оцінювання якості державного статистичного спостереження реалізується на всіх його етапах:

- при проектуванні описів змінних параметрів визначаються межі для оцінювання якості розрахункових показників;
- при проектуванні методів збирання даних проводиться оцінювання якості даних зовнішніх джерел;
- при проектуванні методів визначення вибірки проводиться розрахунок оптимальних обсягів вибірки для надійного оцінювання певного показника;
- на етапі завершення збирання даних здійснюється оцінювання якості даних ОПСП за результатами реалізації контрольних процедур;
- при узагальненні інформації визначається рівень надійності оцінок показників за результатами ОПСП [13].

5. Збереження конфіденційності інформації ОПСП

Для забезпечення встановлених законодавством гарантій перед респондентами у практиці проведення ОПСП реалізуються такі заходи щодо забезпечення конфіденційності статистичної інформації:

- захист первинних даних, отриманих органами державної статистики від респондентів у ході проведення державного статистичного спостереження, а також адміністративних даних щодо респондентів, отриманих органами державної статистики від органів, що займаються діяльністю, пов'язаною із збиранням та використанням адміністративних даних. Ці дані є державною власністю, охороняються Законом України «Про державну статистику» [4] і використовуються виключно для статистичних цілей;
- надання статистичної інформації, отриманої за результатами спостереження, користувачам у зведеному знеособленому вигляді;
- не розповсюдження статистичних результатів, якщо є ризик розкриття конфіденційних даних. У випадках, якщо статистична інформація розрахована на базі занадто малої кількості одиниць (3 або менше) або якщо складається перевага однієї (80 і більше відсотків визначеного обсягу показника) або двох одиниць (90 і більше відсотків визначеного обсягу показника), зведені підсумки не оприлюднюються.

Для здійснення діяльності у сфері захисту конфіденційної статистичної інформації використовується також досвід статистичних служб європейських країн.

Література

1. Господарський кодекс України
2. Цивільний кодекс України
3. Закон України «Про державну реєстрацію юридичних осіб та фізичних осіб-підприємців» № 755-IV від 15.05.2003 [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/755-15>
4. Закон України «Про державну статистику» (зі змінами і доповненнями) № 2657-XI від 2 жовтня 1992 року [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/2614-12>
5. Закон України «Про інформацію» (у редакції Закону України № 5029-VI від 13 січня 2011 року) [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://www.rtt.ua/govsupport/index/lawsone/lang/uk?id=66>
6. Вибіркове спостереження: Термінологічний словник. – К.: НТК статистичних досліджень, 2004
7. Глосарій до плану статистичного спостереження, затверджений наказом Держкомстату від 29.12.2009 № 498 [Електронний ресурс] – Режим доступу: http://ukrstat.gov.ua/metod_polog/glos.htm
8. Інструкція зі статистики заробітної плати, затверджена наказом Держкомстату від 13.01.2004 № 5 та зареєстрована в Міністерстві юстиції України 27.01.2004 за № 144/8713 [Електронний ресурс] – Режим доступу: http://ukrstat.gov.ua/metod_polog/metod_doc/spr/spr_01.pdf
9. Інструкція зі статистики кількості працівників, затверджена наказом Держкомстату від 28.09.2005 № 286 (із змінами від 05.10.2006 № 466) та зареєстрована в Міністерстві юстиції України 30.11.2005 за № 1442/11722 [Електронний ресурс] – Режим доступу: http://ukrstat.gov.ua/metod_polog/metod_doc/spr/spr_02.pdf
10. Интегрированная система статистики заработной платы: Методическое руководство: Пер. с англ. – М.: Финстатинформ, 1994
11. Конвенція МОП № 160 «Про статистику праці» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/993_055
12. Методика оцінювання показників за результатами поточних обстежень підприємств із питань статистики праці / Затверджено наказом Держкомстату від 16.03.2011 № 64 [Електронний ресурс] – Режим доступу: http://ukrstat.gov.ua/metod_polog/metod_doc/2011/64/metod.htm
13. Методика розрахунку характеристик надійності оцінювання показників за результатами поточних обстежень підприємств із питань статистики праці / Затверджено наказом Держкомстату від 20.12.2011 № 356 [Електронний ресурс] – Режим доступу: http://ukrstat.gov.ua/metod_polog/metod_doc/2011/356/n_opsp.zip
14. Методика формування вибірки для проведення поточних обстежень підприємств із питань статистики праці / Затверджено наказом Держкомстату № 202 від 31.05.2010 р. [Електронний ресурс] – Режим доступу: http://ukrstat.gov.ua/metod_polog/metod_doc/2010/202/metod.htm

15. Перелік основних показників соціально-економічного розвитку міст республіканського в АР Крим, обласного значення і районів, затверджений наказом Держкомстату від 09.03.2010 № 107

16. Політика Держкомстату у сфері захисту конфіденційної статистичної інформації, затверджена наказом Держкомстату від 30.11.2011 № 326 [Електронний ресурс] – Режим доступу: http://ukrstat.gov.ua/norm_doc/2011/326/326.zip

17. Положення про Реєстр статистичних одиниць та формування основ сукупностей одиниць статистичних спостережень за діяльністю підприємств, затверджене наказом Держкомстату від 21.12.2009 № 481 [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://ukrstat.gov.ua/edrpoj/prso.htm>

18. Порядок подання електронної звітності до органів державної статистики, затверджений наказом Держкомстату від 12 січня 2011 року № 3 [Електронний ресурс] – Режим доступу: http://ukrstat.gov.ua/elektr_zvit/doc/N_3.zip.

19. Порядок проведення анкетних опитувань користувачів статистичної інформації, підведення підсумків та оприлюднення результатів, затверджений наказом Держкомстату від 28.12.2009 № 497 [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://172.16.100.248/publication/content/1891>

20. Постанова Кабінету Міністрів України від 22.01.1996 № 118 (у редакції постанови Кабінету Міністрів України від 22.06.2005 № 499) «Про затвердження Положення про Єдиний державний реєстр підприємств та організацій України» [Електронний ресурс] – Режим доступу:

21. Рекомендації МОП зі статистики праці № 170 1985р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/993_279

22. Современные международные рекомендации по статистике труда. – М.: Финстатинформ, 1994

23. Статистика: [підручник] / [Герасименко С.С., Головач А.В., Єріна А.М. та ін.]; за наук. ред. д-ра ек. наук Герасименка С.С. – [2-ге вид., перероб. і доп.] – К. : КНЕУ, 2000. – 467 с.

24. Стратегія розвитку державної статистики на період до 2017 року, затверджена розпорядженням Кабінету Міністрів України від 20.03.2013 № 145-р [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua/>

25. Указ Президента України від 06.04.2011 № 396/2011 «Про Державну службу статистики України» [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/396/2011>

26. ESS Quality Declaration 2001. [Електронний ресурс] – Режим доступу: http://epp.eurostat.ec.europa.eu/cache/ITY_PUBLIC/QUALDEC/EN/QUALDEC-EN.PDF

27. Report on the Triennial Review of the - Monthly Wages and Salaries Survey. – Newport : Office of National Statistics, 2009 – 47 p. – [Електронний ресурс] – Режим доступу: www.ons.gov.uk/ons/.../reviews/triennial-review-of-the-monthly-wages-and-salaries-survey--july-2009.pdf

Схема формування сукупності звітних одиниць державного статистичного спостереження «Обстеження підприємств із питань статистики праці»

Схема організації робіт щодо збору й оброблення інформації ОПСП

